

3. Конституція України Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1309&page=1>

*Дубова Карина Олександрівна,
студентка 2 курсу, група 201 ННІ
№1, Національна академія
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Чижев Денис Анатолійович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національна
академія внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЙОГО В УКРАЇНІ

Права людини складають універсальну категорію про невід'ємні від самої природи людини можливості користуватися певними благами та цінностями задля забезпечення вільного та гідного існування особистості в суспільстві та державі.

Стрімкі глобалізаційні процеси в міжнародному просторі сприяють все більшій співпраці різних країн світу для поліпшення та вдосконалення своїх правових систем та підвищення ролі людини у правовому полі. Нині ці суттєві зміни не можуть залишитися поза увагою будь-якої правової держави, яка сповідує демократичні погляди та сприяє поліпшенню й розширенню основоположних прав людини. Оскільки Україна належить до європейської регіональної системи захисту прав людини, яка діє в рамках Ради Європи, членом котрої наша держава є з 1995 р., то постає необхідність залучення міжнародних стандартів у правове середовище українського народу.

Упродовж усієї історії становлення української державності формувалися головні норми щодо всебічного гарантування прав людини, які нині сповідаються Європейським товариством.

Після ратифікації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод разом з Протоколами 1, 2, 4, 7 та 11 вона офіційно стала частиною національного законодавства, відповідно до ст. 9 Конституції України щодо чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [1].

Проаналізувавши норми Конституції, можна стверджувати, що наведені положення в ній дуже змістовно розкривають головне завдання правової держави – всебічно забезпечувати захист та вільні умови розвитку прав і свобод людини і громадянина, створювати гарантії їх реалізації для можливості втілення закріплених положень у повсякденне життя особи.

Наявність II Розділу «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» в Конституції України слугує доказом гуманізації як суспільно-політичного життя стосовно своїх громадян, так і щодо всіх сфер суспільного життя людини загалом [1].

Таким чином, головні норми, які прописані в Конвенції про захист прав людини, змогли втілитися в Основному Законі нашої країни.

З метою наближення до загальноприйнятих міжнародних стандартів з прав людини європейські принципи були прямо перенесені у головний закон країни: ст. 2 Конвенції закріплює право на життя, тоді як ст. 27 Конституції України регламентує той самий принцип; ст. 5 Конвенції гарантує право на свободу і особисту недоторканність, так само як і ст. 29 Конституції України; ч. 2 ст. 6 Конвенції і ст. 62 Конституції України містять презумпцію невинуватості [2].

Широкий спектр зовнішньої політики нашої держави сприяє все більшому поглиненню міжнародних стандартів та надання йому статусу на рівні національного законодавства. Але слід розуміти, що ратифікація Конвенції про захист прав людини, визнання її частиною внутрішньодержавного права, а також перенесення найголовніших принципів щодо основоположних прав і свобод людини з Конвенції в Основний Закон України недостатньо для їх ефективної реалізації [3].

Для вирішення цієї проблеми можна перейняти досвід багатьох європейських держав та надати положенням Конвенції статусу норм Конституції.

Найпрогресивнішою в цьому питанні виявилася Австрія, вона вже застосувала таку практику, що дозволило їй прямо інкорпорувати міжнародні стандарти із захисту прав людини у своє законодавство. Швеція провадить схожу діяльність та послідовно наближує статус Конвенції до конституційного. Нині Швеція надала їй статусу звичайного закону, але, згідно з внесеними положеннями до Конституції, ніякий нормативний акт не повинен прийматися всупереч нормам Конвенції, інакше він буде вважатися таким, що суперечить і Конституції [4]. Голландія визнала пріоритет норм міжнародних договорів над національним законодавством, що дозволяє судам тлумачити закони у світлі міжнародних договорів, а у разі виявлення колізійних норм вони надають пріоритет міжнародно-правовим нормам [3].

Другим способом вирішення проблеми щодо реалізації міжнародних стандартів у законодавстві країни є перенести міжнародні стандарти щодо захисту основоположних прав і свобод у національно-правовий формат, що дозволить надати їм характер регуляторних норм стосовно виниклих правовідносин у сфері захисту прав людини і громадянина на національному рівні.

Тобто законодавець повинен інкорпорувати міжнародно-правові норми і захисту прав людини у відповідні нормативно-правові акти України, котрі забезпечувалися би ефективними державними механізмами їх реалізації.

На мою думку, другий спосіб вирішення поставленої проблеми є наразі дієвішим, виходячи із сучасних реалій.

Впровадження міжнародних стандартів у правову національну систему України сприяють вдосконаленню нормативної бази держави на загальноєвропейських принципах та створенню розгалуженої системи конституційно-правових засобів захисту прав та свобод людини і громадянина [5].

Нині Україна користується потенціалом Венеціанської комісії для приведення конституційного законодавства у відповідність до європейських стандартів, що слугує ще одним доказом пріоритетності вибраного вектору розвитку та важливості імплементації міжнародних норм у національну правову систему[3].

Україна також має досвід співпраці з міжнародними організаціями, які займаються захистом прав людини. Наприклад, Україна співпрацює з Офісом Верховного комісара ООН з прав людини, Радою Європи, Європейським судом з прав людини та іншими органами.

У період розвитку міжнародних стандартів з прав людини та підвищення ролі міжнародних механізмів їх забезпечення значно розширився обсяг правових засобів захисту основоположних прав, тим самим зміцнюючи правосуб'єктність індивіда на міжнародній арені. Відтепер, окрім внутрішньодержавних механізмів захисту прав людини, впровадився додатковий складник захисту в особі міжнародної юрисдикції – Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ)[3]. Після проголошення незалежності Україна визнала право за своїми громадянами звертатися до міжнародних контрольних і правозахисних органів за захистом своїх прав. Нині, згідно із ст. 34 Конвенції про захист прав людини, будь-яка особа, неурядова організація або група осіб можуть звертатися із заявами про порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї, до ЄСПЛ[2].

Однак це не означає, що особа, залишаючи поза увагою національну юрисдикцію судів, може за бажанням одразу звернутися до Європейського суду, адже навіть порядок забезпечення міжнародних стандартів із захисту прав людини залишається внутрішньою справою держави і забезпечується її юридичними механізмами реалізації [6].

Повсякчас авторитет судової гілки влади був, є і буде тим складником державної влади, яка утверджує справедливість і законність у державі, завдяки її діяльності безпосередньо реалізуються європейські принципи щодо захисту основних прав і свобод людини та втілюються правові приписи у життя, тому суди відіграють важливу роль у плані встановлення рівня ефективності імplementованих міжнародних норм та відповідності цих норм національним інтересам України. Слід зауважити у, що Європейський суд з прав людини не є ізольованим від правових систем країн світу. Він тісно співпрацює з національними судовими інстанціями, у тому числі з Верховним Судом та Конституційним судом України. У своїй діяльності суди України все частіше використовують норми міжнародного права та рішення ЄСПЛ, що сприяє

гармонійному впровадженню міжнародних стандартів із захисту прав людини у законодавство нашої держави [7].

Вирішення спорів за участю національної системи судочинства має пріоритетне значення, оскільки саме держава бере на себе відповідальність за дотримання і захист гарантованих Конвенцією прав та свобод людини і громадянина[3].

Міжнародний досвід захисту прав людини є важливим джерелом для України, яка зобов'язана дотримуватися міжнародних стандартів з прав людини. Україна є членом Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та інших міжнародних організацій, які займаються захистом прав людини.

Один з найважливіших міжнародних документів з прав людини - це Всесвітня декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році. Цей документ визначає основні права людини, такі як право на життя, свободу від катування, свободу від рабства, свободу думки, совісті та релігії, право на рівність перед законом та інші[8]. Україна зобов'язалася дотримуватися Всесвітньої декларації прав людини та інших міжнародних документів з прав людини, таких як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права.

Україна також розробляє свої закони та політики з прав людини, що відповідають міжнародним стандартам. Наприклад, Україна прийняла Закон про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України, який має на меті забезпечення захисту прав людини в Україні.

З наведеного вище можна зробити висновок, що міжнародний досвід захисту прав людини є важливим для України, яка зобов'язана дотримуватися міжнародних стандартів з прав людини та розвивати свої закони та політики з прав людини відповідно до цих стандартів.

Наша національна правова система припускає можливість дії ратифікованих міжнародних актів поряд із національним законодавством, але пріоритет у розумінні ефективності надається саме останньому, оскільки воно забезпечує засоби реалізації, охорони та захисту прав людини.

Незважаючи на проблемні питання впровадження європейських стандартів, ми можемо сказати, що Конституція України має усі перспективи для подальшого розширення основних прав і свобод людини та громадянина, оскільки ст. 22 Конституції України зазначає, що даний перелік прав не є вичерпним[1].

Визначаючи основоположні права і свободи людини невідчужуваними і непорушними, Основний Закон країни гарантує свободу і недоторканність конституційних прав та свобод і забороняє їх скасування.

Отже, ми можемо спостерігати як перебудовується уся правова система України: права та свободи людини і громадянина визнані неодмінними засадами нового конституційного ладу. Держава не повинна втручатися у використання людиною своїх прав. Головне завдання країни – це

утверджувати найголовніші цінності людини, забезпечувати всебічний захист і охорону наданих прав через відповідні конституційно-правові механізми.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2018. 96 с;
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року з Протоколами. URL:http://www.echr.coe.int/Documents/convention_ukr.pdf (дата звернення: 31.10.2023);
3. URL:<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/10/34.pdf>;
4. Ільченко І. М. Імплементация Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та прецедентного права Європейського суду з прав людини: міжнародно-правовий аналіз практики держав. Науковий вісник дипломатичної академії України. 2009. Випуск 15. С. 311-318;
5. Конституційне право України : підручник / за ред. Погорілка В. Ф. Київ, 1999. С. 218-237;
6. Антонович М. М. Співвідношення міжнародних та внутрішньодержавних механізмів забезпечення прав людини. Наукові записки НаУКМА. Том 18. Київ, 2000;
7. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України / М.В. Мазур, С.Р. Тагієв, А.С. Беніцький, В.В. Кострицький ; відп. ред. канд. іст. наук, доц. В.М. Карпунов. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 600 с;
8. URL:<https://lawyersunion.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Deklaratsiya-prav-lyudyny.pdf>.

*Дяченко Тимофій Олександрович,
студент 2 курсу, група 201 ННІ
№1, Національна академія
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Чижов Денис Анатолійович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національна
академія внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ ТА ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ

Відповідно до Конвенції про права дитини, яка була ратифікована Постановою ВРУ № 789-ХІІ від 27.02.91 року, «дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку» [3]. На нашу думку, права дитини можна визначити як систему можливостей дитини, що стосуються її гармонійного розвитку і росту в певних соціальних, економічних і духовних умовах, що